

15.9.2024 17. helluntain jälkeinen sunnuntai

Tänä päivänä on kahdet eri tekstit. Kyseessä on sunnuntai Ristin ylentämisen jälkeen ja sen mukaiset tekstit sekä vuoroluvun mukaiset tekstit. Käsittelen molemmat tekstit.

Ristin ylentämisen jälkeisen sunnuntain epistola

”Kun kuitenkin tiedämme, ettei ihminen tule vanhurskaaksi tekemällä lain vaatimia tekoja vaan uskomalla Jeesukseen Kristukseen, olemme mekin uskoneet Jeesukseen Kristukseen, jotta tulisimme vanhurskaiksi häneen uskomalla emmekä tekemällä lain vaatimia tekoja. Eihän kukaan ihminen tule vanhurskaaksi tekemällä mitä laki vaatii. Mutta jos meidätkin, jotka tahdomme tulla vanhurskaiksi Kristuksessa, havaitaan syntisiksi, onko Kristus siis synnin palveluksessa? Ei toki! Vasta jos alan uudelleen rakentaa sitä minkä olen hajottanut, osoitan olevani lainrikkoinen. Lain vaikutuksesta minä kuolin, mutta kuolin vapaaksi laista elääkseni Jumalalle. Minut on Kristuksen kanssa ristiinnaulittu. Enää en elä minä, vaan Kristus elää minussa. Sen elämän, jota tässä ruumiissani vielä elän, elän uskoen Jumalan Poikaan, joka rakasti minua ja antoi henkensä puolestani. (Gal. 2:16 – 20)

Tekstimme on hyvin varovainen puhuessaan laista. Lakia ei sanoa pahaksi. Se todetaan heikoksi, sillä se ei kykene tekemään vanhurskaaksi. Kukaan ei kykene täyttämään lain vaatimuksia. Kyse ei ole lain suuruudesta vaan sen pienistä yksityiskohdista. Laki kiinnittää huomionsa ihmisen ulkonaiseen toimintaan, ei sielun pyhitykseen.

”Ettei ihminen tule vanhurskaaksi” on teologinen passiivi. Kyse on Jumalan toiminnasta. Tässä kuvataan ihmistä Jumalan tuomioistuimen edessä. Vanhuruus saadaan uskomalla Jeesukseen Kristukseen. ”Tekemällä lain vaatimia tekoja” tarkoittaa toimimalla Mooseksen lain mukaisella tavalla. ”Olemme mekin uskoneet Jeesukseen Kristukseen” ilmaisee sen uskon, mikä sekä Paavalilla että Pietarilla on. He ymmärtävät kyvyttömyytensä tulla vanhurskaiksi tekemällä Mooseksen lain vaatimia tekoja. ”Eihän kukaan ihminen tule vanhurskaaksi tekemällä mitä laki vaatii” tuo esille Psalmin ajatukset (vrt. Ps. 143: 2).

”Tulla vanhurskaiksi Kristuksessa” on muodollisesti oikea käänös. Tässä Kristus tulisi kuitenkin ymmärtää ”välineenä”, ”Kristuksen kautta” tai ”Kristuksen avulla”. Tämä sen takia, että teksti rinnastuu ”lain vaatimiin tekoihin”. ”Jos meidätkin... havaitaan syntisiksi” merkitsee samaa, kuin olla pakana (vrt. Gal. 2: 15), sillä kristityt ovat laista vapaita. ”Onko Kristus siis synnin palveluksessa?” on kysymys, johon ei odoteta vastausta lukijalta tai kuulijalta. Kirjoittaja antaa vastauksen: ”Ei toki!”

Paavali toteaa, että hänestä tulisi lainrikkoja, jos hän uudelleen noudattaisi lakia, sillä noudattamalla sitä uudelleen, hän tunnustaisi rikkoneensa lakia, kun hän luopui siitä. Tai jos hän tekisi laista itselleen normin, niin hän rikkoisi sitä (Room. 7: 21 – 23). Kristus ei ole synnin palveluksessa, vaan se, joka uudelleen vaatii lain noudattamista.

”Lain vaatimuksesta minä kuolin, mutta kuolin vapaaksi laista”. Kristus ei ollut synnin palvelija ja kristitty, joka on kasteessa liitetty Kristuksen ristinkuolemaan, elää nyt Jumalaa varten. Jumalaa varten eläminen ei ole syntiä, mutta se edellyttää osallisuutta Kristuksen kuolemaan ristillä. Ristiinnaulittuna hän on kuollut laille (Room. 7: 6). ”Lain vaikutuksesta minä kuolin” tuntuu aluksi ongelmalliselta. Ajattelu menee näin: juutalaisen lain vaikutuksesta Jeesus ristiinnaulittiin. Minut on liitetty Kristuksen ristille kasteessa. Kasteessa vapauduin laista, kuolin sille. Näin ”lain vaikutuksesta minä kuolin”. ”Minut on Kristuksen kanssa ristiinnaulittu” (vrt. Room. 6: 8 -11).

”Kristus elää minussa” merkitsee uuden ihmisen elämää. Se on uutta elämää, toimintaa, johon osallistuu Kristus. ”Elän uskoen Jumalan Poikaan” on kykyä ymmärtää uskossa, että todellisen elämän antaa Jumalan Poika.

Vuoroluvun mukainen epistola

”Mehän olemme elävän Jumalan temppeli, niin kuin Jumala on sanonut: - Minä asetun heidän keskelleen ja vaellan heidän mukanaan. Minä olen oleva heidän Jumalansa ja he minun kansani. Siksi Herra sanoo: - Lähtekää pois heidän joukostaan ja erotkaa heistä älkääkään koskeko mihinkään saastaiseen, niin otan teidät vastaan ja olen oleva teidän Isänne, ja te olette minun poikiani ja tyttäriäni. Näin sanoo Herra, Kaikkivaltias. Rakkaat ystävät! Kun kerran olemme saaneet tällaiset lupaukset, meidän tulee puhdistautua kaikesta ruumiin ja hengen saastaisuudesta ja Jumalaa peläten pyhittää elämämme kokonaan hänelle. (2. Kor. 6: 16b – 7: 1)

Jumalan temppeli tässä tarkoittaa ihmisen ruumista, missä asuu Jumalan Henki (1. Kor. 3: 16; 6: 19). ”Jumala on sanonut” on eri osista Vanhaa testamenttia koottu teksti (3. Moos. 26: 12 tai Hes. 37: 27; Jes. 52: 11; Jer. 51: 45; Hes. 20: 34; 2. Sam. 7: 14, 27). Kyseessä on ”todistajanlausunto”, johon on ketjutettu tiettyyn aiheeseen kuuluvia tekstejä Vanhasta testamentista. Näitä käytettiin Palestiinan juutalaisten keskuudessa ennen Kristusta. Niitä on löydetty myös Qumranista.

Lämmin kehotus puhdistautumiseen ja elämän pyhittämiseen perustuu äskeiseen todistajanlausuntoon.

Ristin ylentämisen jälkeisen sunnuntain evankeliumi

”Jeesus kutsui väkijoukon ja opetuslapsensa ja sanoi heille: ”Jos joku tahtoo kulkea minun jäljessäni, hän kieltäköön itsensä, ottakoon ristinsä ja seuratkoon minua. Sillä se, joka tahtoo pelastaa elämänsä, kadottaa sen, mutta joka elämänsä minun tähteni ja evankeliumin tähden kadottaa, on sen pelastava. Mitä hyödyttää ihmistä, jos hän voittaa omakseen koko maailman mutta menettää sielunsa? Millä ihminen voi ostaa sielunsa takaisin? Joka tämän uskottoman ja syntisen sukupolven keskellä häpeää minua ja minun sanojani, sitä Ihmisen Poika on häpeävä, kun hän tulee Isänsä kirkkaudessa pyhien enkelien kanssa.” Hän sanoi vielä: ”Totisesti: tässä joukossa on muutamia, jotka eivät kohtaa kuolemaa ennen kuin näkevät, että Jumalan valtakunta on tullut voimassaan.” (Mark. 8: 34 – 9: 1)

Sama teksti on Matteuksella (Matt. 16: 24 – 28) sekä Luukkaalla (Luuk. 9: 23 – 27).

Ennen tätä kertomusta Jeesus oli selittänyt opetuslapsilleen tulevasta kärsimisestään, kuolemastaan ja ylösnousemuksestaan. Tällöin Pietari ymmärtämättömyydessään nuhteli Jeesusta tällaisesta opetuksesta. Jeesus vastasi Pietarille, että tämän ajatukset eivät ole Jumalasta, Hän jopa nimittää Pietaria Saatanaksi. Nyt Markus kertoo, kuinka Jeesus kutsui väkijoukon ja opetuslapsensa kertoakseen mitä merkitsi seurata Häntä. Vaikka Hän puhui isommalle joukolle, ne ovat erityisesti osoitettu Pietarille.

Ristin kantaminen oli asia, minkä juutalaiset tiesivät. Se oli Rooman vallan äärimmäinen keino hallita valloitetujen alueiden kansoja. Siinä rikollinen kantoi tulevan ristinsä poikki puun sille paikalle, missä hänet ristiinnaulittiin. Voi olla, että Jeesus tällä esimerkillä tarkoitti sitä, että Hänen seuraajiensa oli alistuttava Jumalan tahtoon samalla tavoin, kuin ristiinnaulittava joutui alistumaan kuolemantuomion toteuttamiseen. Emme tiedä, tarkoittiko Jeesus puheensa tällä kohdalla omaa ristiinnaulitsemistaan. Varhainen kirkko varmasti ymmärsi tämän tekstin Jeesuksen kuolema mielessään.

Varhaisessa kirkossa ymmärrettiin, että tässä yhteydessä ei puhuttu vain mahdollisesta kuolemasta. Pelkkä kuolema ei ketään pelasta. Kristuksen seuraaminen merkitsee ihmisen elämässä oikeaa toimintaa, oikeaa elämäntapaa. Siihen kuuluu lähimmäisen rakastaminen ja oman itsekkyyden kieltäminen.

”Sillä se, joka tahtoo pelastaa elämänsä, kadottaa sen, mutta joka elämänsä minun tähteni ja

evankeliumin tähden kadottaa, on sen pelastava.” Markus poikkeaa muista siinä, että hän mainitsee myös evankeliumin tässä yhteydessä. Evankeliumi ei merkitse tässä kirjaa, vaan ilosanomaa tai hyvää uutista Jeesuksesta tai Jeesusta itseään.

Jumala on elämä. Oleminen Jumalan yhteydessä merkitsee todellista elämää. Elämän kadottaminen merkitsee, että ihminen menettää yhteytensä Jumalaan. Kadotus on oikea sana tässä yhteydessä. Usein se korvataan sanalla helvetti. Helvetti oli aikanaan Jerusalemin kaupungin kaatopaikka, jonne hylättiin tarpeeton tavara, Helvetin lieskat olivat aikanaan jätteiden polttamista. Ihminen omilla valinnoillaan valitsee oman paikkansa tulevaisuudessa. Tätä valintaa Jumala kunnioittaa. Katumus on meille annettu mahdollisuus palata takaisin Jumalan yhteyteen. Katumus on mahdollista tämän elämän aikana. Tulevassa maailmassa se ei enää ole mahdollista.

”Millä ihminen voi ostaa sielunsa takaisin?” Sana, mikä on käännetty sanalla sielu, voidaan kääntää myös sanoilla henki tai elämä. Se voidaan ymmärtää merkityksessä ”todellinen itse”, siis se, joka tuntee ja ajattelee. Seuratessaan Jeesusta ihminen tulee todelliseksi itseksensä.

”Joka tämän uskottoman ja syntisen sukupolven keskellä häpeää minua ja minun sanojani, sitä on Ihmisen Poika häpeävä.” Jotkut tutkijat näkevät tässä lauseessa eron maan päällä toimivan Jeesuksen (minua ja minun sanojani) sekä Ihmisen Pojan välillä. Varhainen kirkko näki tämän eron. Näyttää siltä, että maanpäällinen Jeesus ilmaisee itsensä viimeisellä tuomiolla Jumalan edessä olevana asianajajana tai syyttäjänä, joka toimii sen mukaan, miten Hänen opetukseensa vastattiin.

”Joka tämän uskottoman ja syntisen sukupolven keskellä häpeää minua” merkitsee Kristuksen Jumaluuden kieltämistä. Me emme saa kieltää Kristusta, sillä jos Häntä ei ole meidän suomme todistuksella olemassa, niin silloin Hän ei meitä pelastanut. Kirkon ohje on: kuolemaa ei saa etsiä, mutta Kristusta ei saa kieltää.

”Tässä joukossa on muutamia, jotka eivät kohtaa kuolemaa ennen kuin näkevät, että Jumalan valtakunta on tullut voimassaan.” Teksti edellyttää, että Jumalan valtakunnan tullessa elossa on vielä osa kuulijoista. Jumalan valtakunnan tuleminen voi merkitä aikojen lopussa tapahtuvaa Kristuksen toista tulemistä ja valtakunnan lopullista perustamista. Sillä voidaan myös viitata Kristuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen. Kaikkein todennäköisintä on, että Jeesus viittasi tulevaan kirkastumiseensa, jossa kolme Hänen opetuslastaan jo kokivat Jumalan valtakunnan. Tämä on luonnollisin selitys. Seuraava kertomus meidän tämänpäiväisen tekstimme jälkeen on kertomus Kristuksen kirkastumisesta.

Vuoroluvun mukainen evankeliumi

”Lähdettyään sieltä Jeesus meni Tyroksen ja Sidonin seudulle. Siellä muuan kanaanilainen nainen, sen seudun asukas, tuli ja huusi: ”Herra, Daavidin Poika, armahda minua! Paha henki vaivaa kauheasti tytärtäni.” Mutta hän ei vastannut naiselle mitään. Opetuslapset tulivat Jeesuksen luo ja pyysivät: ”Tee hänelle jotakin. Hän kulkee perässämme ja huutaa.” Mutta Jeesus vastasi: ”Ei minua ole lähetetty kuin Israelin kansan kadonneita lampaita varten.” Silti nainen tuli lähemmäs, heittäytyi maahan Jeesuksen eteen ja sanoi ”Herra, auta minua!” Mutta Jeesus sanoi hänelle: ”Ei ole oikein ottaa lapsilta leipä ja heittää se koiranpenikoille.” ”Ei olekaan, Herra”, vastasi nainen, ”mutta saavathan koiratkin syödä isäntänsä pöydältä putoilevia palasia.” Silloin Jeesus sanoi hänelle: ”Suuri on sinun uskosi, nainen! Tapahtukoon niin kuin tahdot.” Siitä hetkestä tytär oli terve.” (Matt. 15: 21 – 28)

Sama kertomus on Markuksella (Mark. 7: 24 – 30).

Tekstin päähuomio ei ole parantamisessa vaan Jeesuksen ja kanaanilaisen naisen välisessä keskustelussa. Matteus käyttää naisesta nimitystä kanaanilainen. Tällä hän ehkä viittaa Jeesuksen sukuluetteloon, jossa mainitaan myös pakananaisia Jeesuksen esiäiteinä. Yksi heistä oli Rahab, kanaanilainen portto, joko auttoi israelilaisia (Matt. 1: 5). Uudessa testamentissa Rahabia pidetään pyhänä (Hepr. 11: 31). Naista voi pitää ”vähäisistä vähäisimpänä”, hän oli ei-juutalainen, yksinään miesten maailmassa, pakanana ei-puhdas, lisäksi rabbiinisten tekstien mukaan hän menstruoiti ”kehdestään alkaen” ollen siltäkin tavoin saastainen.

”Daavidin Poika” tässä yhteydessä antaa aiheen kysyä: miksi apuun kutsuttiin Daavidin Poikaa? Historia ei tunne kuningas Daavidia parantajana. Vastaus on sanassa Poika, Jeesuksen ajan Palestiinassa oli ajatus, että Daavidin poika Salomon olisi voinut olla parantaja.

Naisen puheen muoto on mielenkiintoinen. Hän toteaa pahan hengen vaivaavan tytärtään ja pyytää Jeesusta, että tämä armahtaisi hänet. Tarkasti ottaen nainen ei pyytänyt parannusta vaan armahdusta. Armo on jotain sellaista, mitä me saamme tavallaan ylimääräisenä, emme ansiomme mukaan. Lisäksi naisen pyyntö ei ollut yksilöity, mahdollinen Jeesuksen armon muoto jätettiin Jeesuksen päätettäväksi.

Jeesus ei vastannut naiselle mitään. Vasta kun opetuslapset pyytävät Jeesusta ”tekemään hänelle jotakin”, Jeesus toteaa: ”Ei minua ole lähetetty muita kuin Israelin kansan kadonneita lampaita varten.”

(vrt. Matt. 10: 6) Hänen maanpäällinen tehtävänsä on koota yhteen israelilaiset lopun ajan tapahtumia varten. Kuitenkin me näemme kokonaisen joukon tapahtumia, joissa Jeesus toimii ei-juutalaisten keskuudessa. Lopullinen muutos tulee ylösnousemuksen jälkeen, kun Jeesus antaa opetuslapsilleen lähetyskäskyn: ”tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni.” (Matt. 28: 19)

Kun nainen toisen kerran pyysi apua, Jeesus kieltää sen. Hän lainaa Markuksen tekstiä, mutta kovemmassa muodossa. Hän viittaa naisen taustaan, todeten tämän olevan pakana. Juutalaiset käyttivät pakanoista sanaa koirat, tällä he osoittivat, että pakanat söivät koirien tavoin mitä tahansa, mutta juutalaisilla olivat ruokasäännökset. Hän jättää pois Markuksen sanat: ”Anna lasten ensin syödä kyllikseen.” (Mark. 7: 27)

Nainen vastaa rohkeasti mutta samalla nöyrästi: ”saavathan koiratkin syödä isäntänsä pöydältä putoilevia palasia.” Nainen tunnustaa asemansa olevan juutalaisten jälkeen. Hän kuitenkin osoittaa, että Jumalan armo voi pieninä murusina tulla myös pakanoiden ulottuville.

Tämän ainoan kerran Jeesus puhuu ”suuresta uskosta” Matteuksen evankeliumissa. Jeesus paitsi sanallisesti ”ylistää” naista, myös parantaa naisen tyttären. Jeesus odotti tähän asti ennen kuin toimi. Näin naisen usko paljastui suureksi.

Varhainen kirkko kiinnitti myös huomiota siihen, mistä ruoasta tässä puhuttiin: leivästä. Kirkko näkee, että siinä on viittaus ehtoollisen sakramenttiin. Myös pakanat tullaan kutsumaan Kirkon yhteyteen ja ehtoollisen sakramenttiin.